

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему «Ігрова терапія як метод успішної соціалізації дітей з
розладом аутистичного спектру на прикладі ізраїльської освіти»

Виконала: здобувач вищої освіти
групи по211 М
Заочної форми навчання
Спеціальність 013 Початкова освіта
Демішева Маргарита Олександрівна
Керівник: доктор пед. наук,
проф. Шевченко Юлія Михайлівна
Рецензент: Солонська А.А.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З РАС	
1.1. Теоретичний аналіз соціалізації як психологічного явища.....	8
1.2. Процес соціалізації у становленні психіки людини.....	15
1.3. Порухення соціалізації в умовах дизонтогенезу на прикладі РАС.....	26
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ШКІЛЬНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	
2.1. Діагностика та стан інклюзивної освіти в Ізраїлі.....	33
2.2. Система інклюзивної освіти в школах Ізраїлю.....	37
2.4. Застосування методу групової ігрової терапії в ізраїльській початковій школі.....	52
Висновки до глави 2.....	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	71

АНОТАЦІЯ

Демішева Маргарита Олександрівна, дипломна робота на тему «Ігрова терапія як метод успішної соціалізації дітей з розладом аутистичного спектру на прикладі ізраїльської освіти». – Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б. Хмельницького, 2022. – Рукопис.

Робота присвячена вивченню процесу соціалізації дітей, виявленню труднощів соціалізації дітей з розладом аутистичного спектру, теоретичного обґрунтування, аналізу та перевірки ефективності методів та прийомів соціалізації дітей з розладом аутистичного спектру в умовах інклюзивного навчання за допомогою ігротерапії.

Актуальність проблеми дослідження. Розлад аутистичного спектру (РАС) як особливий вид дизонтогенеза дедалі частіше сприймається як психолого–педагогічна проблема. Численні наукові дослідження свідчать про збільшення кількості дітей із розладами аутистичного спектра. При цьому вчені зазначають, що збільшення дітей з аутизмом – загальносвітова тенденція, і на даний момент незрозуміло, чи це є наслідком якіснішої діагностики та раннього виявлення, чи справді їх кількість стрімко збільшується. У зв'язку з цим увага до проблем дітей з аутизмом, їх соціальної адаптації у всьому світі невпинно зростає. Проблема дитячого аутизму вивчається у різних країнах Європи, США, а також Ізраїлю, та з роками стає все більш актуальною. Ізраїль був обраний для дослідження, оскільки саме там практика інклюзивної освіти застосовується вже понад 20 років та інклюзивна освіта в країні закріплена на вищому законодавчому рівні.

Об'єктом дослідження виступає соціальна адаптація дітей із аутизмом. **Предметом** дослідження є підхід до соціальної адаптації дітей з аутизмом методами ігрової терапії.

Для реалізації поставленої мети у роботі було сформовано наступні **завдання**: виконати теоретичний аналіз літератури з вивчення соціалізації в

онтогенезі, дизонтогенезі у дітей; виявити проблеми соціальної адаптації дітей з РАС; оглянути методи та методики корекції соціалізації у дітей з розладом аутистичного спектру; проаналізувати моделі соціальної адаптації дітей з аутизмом за допомогою засобів ігрової терапії в ізраїльській школі.

В основі дослідження було використано такі **методи**, як вивчення та аналіз літератури з проблеми дослідження; спостереження; спеціальні соціально-психологічні методи; бесіда з педагогами освітньої організації та батьками учнів; порівняння; аналіз та синтез отриманих даних.

60 сторінок, 83 першоджерел.

Перший розділ роботи присвячений теоретичному обґрунтуванню проблеми соціалізації дітей з розладом аутистичного спектру. Розглянуто процес соціалізації як психологічного явища, проаналізовано точки зору різних дослідників на сутність та окремі аспекти соціалізації. Досліджено процес соціалізації у становленні психики людини. З'ясували, що процес соціалізації відбувається поетапно, з урахуванням психологічного онтогенезу особистості та нерозривно пов'язаний з віковими періодами розвитку. Було представлено декілька вікових періодизацій соціалізації, запропонованих різними вченими.

Крім того, у першому розділі роботи простежили за порушенням соціалізації в умовах дизонтогенезу на прикладі розладу аутистичного спектру. Було більш конкретизоване та розширене поняття «аутизм» шляхом звернення до трудів зарубіжних психіатрів та медичних класифікацій хвороб.

Другий розділ являє собою дослідження та представлення ізраїльського досвіду шкільного інклюзивного навчання та реалізації методів ігрової терапії. Розглянуто принцип ранньої діагностики та інтервенції аутизму, який допомагає якомога раніше виявити проблему та надати дитині ефективну допомогу. Підкреслена безпосередня участь та всебічна допомога держави в реалізації інклюзивного навчання в країні. Розглянули законодавчу базу стосовно інклюзивної освіти в Ізраїлі. Надали опис центрів та шкіл, які базуються на наданні

інклюзивної освіти; способи реалізації інклюзивної освіти на прикладі загальноосвітніх та спеціальних корекційних ізраїльських шкіл. Механізм включення дитини до навчання у звичайній школі може бути різним, але вкрай важливим для ізраїльської освіти є дати кожній дитині знання на такому рівні, на якому вона здатна їх сприймати.

Висвітлили методи та прийоми до реалізації ігротерапії в Ізраїлі на основі місцевих та зарубіжних підходів. Для дослідження соціалізації та адаптації ізраїльських дітей з РАС методами ігрової терапії нами було відвідано декілька корекційних занять на базі місцевої початкової школи. Детально розглянули найпоширенішу методику ігрової терапії, що застосовують в ізраїльській школі – групову ігрову терапію. Описали етапи занять та зауважили на їх ефективності.

В процесі розв'язання поставлених завдань дійшли до наступних **висновків**:

1. У дитини з розладом аутистичного спектру будуть простежуватися особливості становлення процесу соціалізації.

2. Процес соціальної адаптації аутичних дітей має бути безперервним та у ньому мають співпрацювати спеціалісти різного профілю: спеціальні психологи, логопеди, лікарі, педагоги, соціальні працівники. Якщо не проводити з дитиною спеціальної корекційної роботи (психологічної, педагогічної, медичної), то вона все більше віддалятиметься від людей та від суспільства.

3. Дитина з обмеженими можливостями в Ізраїлі завдяки активно працюючій інклюзивній програмі не тільки не відчуває себе обділеною, а й стає активним членом суспільства. Про неї дбають не тільки держава та її батьки, а й однокласники, друзі, співробітники освітнього закладу, волонтери. Більш того, завдяки ранній діагностиці більшість захворювань вдається успішно коригувати у дитячому віці.

4. Система ізраїльської освіти побудована таким чином, що дає кожній дитині можливість отримати всі необхідні для інтеграції у сучасне суспільство

знання у зручному йому режимі та форматі. Різноманітність методик дає змогу кожному педагогу легко знайти підхід до дитини.

5. Проведення занять з ігрової терапії сприяють підвищення успішної соціалізації дітей з РАС, зменшенню дратівливості та нервованості, збільшенню обсягу уваги, появи інтересів до ігор, у тому числі з однолітками.

Ключові слова: інклюзія, аутизм, соціалізація, інклюзивне навчання, інклюзивна освіта в Ізраїлі, інклюзивний клас, корекційна освіта, ігрова терапія, групова ігротерапія.

ANNOTATION

Demisheva Marharyta, master's work «Play therapy as a method of successful socialization of children with autism spectrum disorder on the example of Israeli education». – Bohdan Khmelnytsky Melitopol state pedagogical university, 2022. – Manuscript.

The work is devoted to the study of the process of socialization of children, the identification of difficulties in the socialization of children with an autistic spectrum disorder, theoretical justification, analysis and verification of the effectiveness of methods and techniques of socialization of children with an autistic spectrum disorder in the conditions of inclusive education with the help of play therapy.

Relevance of the research problem. Autistic spectrum disorder (ASD) as a special type of dysontogenesis is increasingly perceived as a psychological and pedagogical problem. Numerous scientific studies indicate an increase in the number of children with autism spectrum disorders. At the same time, scientists note that the increase in children with autism is a worldwide trend, and at the moment it is unclear whether this is a consequence of better diagnosis and early detection, or whether their number is really increasing rapidly. In this regard, attention to the problems of children with autism and their social adaptation is constantly growing all over the world. The problem of childhood autism is studied in various countries of Europe, the USA, as well as Israel, and over the

years it is becoming more and more relevant. Israel was chosen for the study because it is there that the practice of inclusive education has been used for more than 20 years and inclusive education in the country is fixed at the highest legislative level.

The **object** of research is the social adaptation of children with autism. The **subject** of research is approach to the social adaptation of children with autism using methods of play therapy.

To realize the set goal, the following **tasks** were formed in the work: to perform a theoretical analysis of the literature on the study of socialization in ontogenesis, dysontogenesis in children; identify problems of social adaptation of children with ASD; examine the methods and techniques of socialization correction in children with autism spectrum disorder; to analyze the models of social adaptation of children with autism using the means of play therapy in an Israeli school.

The **basis** of the study was the use of such methods as the study and analysis of the literature on the research problem; observation; special social and psychological methods; a conversation with teachers of the educational organization and parents of students; comparison; analysis and synthesis of the obtained data.

60 pages, 83 primary sources.

The first section of the work is devoted to the theoretical substantiation of the problem of socialization of children with autism spectrum disorder. The process of socialization as a psychological phenomenon was considered, the points of view of various researchers on the essence and individual aspects of socialization were analyzed. The process of socialization in the formation of the human psyche has been studied. It was found out that the process of socialization takes place in stages, taking into account the psychological ontogenesis of the individual and is inextricably linked with the age periods of development. Several age periodizations of socialization proposed by various scientists were presented.

In addition, in the first section of the work, the violation of socialization in the conditions of dysontogenesis was traced using the example of an autistic spectrum

disorder. The concept of "autism" was more specified and expanded by referring to the works of foreign psychiatrists and medical classifications of diseases.

The second chapter is a study and presentation of the Israeli experience of school inclusive education and the implementation of play therapy methods.

The principle of early diagnosis and intervention of autism is considered, which helps to identify the problem as early as possible and provide the child with effective help. The direct participation and comprehensive assistance of the state in the implementation of inclusive education in the country is emphasized. We considered the legislative framework regarding inclusive education in Israel. They provided a description of the centers and schools that are based on the provision of inclusive education; ways of implementing inclusive education on the example of general and special correctional Israeli schools. The mechanism for including a child in a regular school can be different, but it is extremely important for Israeli education to give each child knowledge at a level at which he is able to perceive it.

The methods and techniques for the implementation of play therapy in Israel based on local and foreign approaches were highlighted. To study the socialization and adaptation of Israeli children with ASD using play therapy methods, we visited several remedial classes at a local elementary school. The most common method of play therapy used in Israeli schools - group play therapy - was considered in detail. Described the stages of classes and noted their effectiveness.

In the process of solving the tasks, the following conclusions were reached:

1. In a child with an autistic spectrum disorder, the peculiarities of the formation of the socialization process will be traced.

2. The process of social adaptation of autistic children should be continuous and specialists of various profiles should cooperate in it: special psychologists, speech therapists, doctors, teachers, social workers. If special corrective work (psychological, pedagogical, medical) is not carried out with the child, then it will become more and more distant from people and society.
3. A child with disabilities in Israel, thanks to an actively

working inclusive program, not only does not feel deprived, but also becomes an active member of society. She is cared for not only by the state and her parents, but also by classmates, friends, employees of the educational institution, and volunteers. Moreover, thanks to early diagnosis, most diseases can be successfully corrected in childhood.

4. The Israeli education system is built in such a way that it gives every child the opportunity to acquire all the knowledge necessary for integration into modern society in a mode and format convenient for him. The variety of methods allows every teacher to easily find an approach to the child.

5. Conducting play therapy classes contribute to increasing the successful socialization of children with ASD, reducing irritability and nervousness, increasing the amount of attention, developing interests in games, including with peers.

Key words: inclusion, autism, socialization, inclusive education, inclusive education in Israel, inclusive class, corrective education, play therapy, group play therapy.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему «Ігрова терапія як метод успішної соціалізації дітей з розладом аутистичного спектру на прикладі ізраїльської освіти» містить вступ, 2 глави (з внутрішньою розбивкою на пункти), 2 таблиці, висновок, список використаних джерел та додатки. Обсяг роботи складає 60 сторінок, список використаної літератури складається з 83 джерел.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена тим, що увага до проблем дітей з аутизмом, їх соціальної адаптації у всьому світі невпинно зростає. Проблема аутизму вивчається у різних країнах Європи, США, а також Ізраїлю, та з роками стає все більш актуальною. Ізраїль був обраний для дослідження, оскільки саме там практика інклюзивної освіти застосовується вже понад 20 років та інклюзивна освіта в країні закріплена на вищому законодавчому рівні. В Ізраїлі є три університети, які пропонують інформацію про ігрову терапію та викладають невеликий компонент курсів психології. Тому ізраїльська система початкової школи поступово заохочує педагогів пройти навчання з ігрової терапії та проводити ігрову терапію сесій для допомоги дітей та їх батьків.

Вивченням особливостей розвитку дітей із розладом аутистичного спектру займалися багато вітчизняних та зарубіжних науковців та психологів: В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, О.Т. Таранченко, М.Е. Єлютіна, Ю.А. Зубок, Н.Г. Тихонова, Є.Р. Ярська-Смирнова, В.М. Башина, К.С. Лебединська, Є.Р. Баєнська, Р. Таль, Г. Куций, М.М. Ліблінг, І.А. Костін, О.С. Нікольська, Т. Пітерс. Великий внесок у організацію системи освіти, у тому числі інклюзивної, внесли такі вітчизняні сучасні вчені, як Н.М. Малофєєв, Н.М. Назарова, С. Іконнікова, І.С. Кон, О. Лаврова, В. Левичева, В. Нечаєв, Ю. Тарський, Ю. Усинін, В. Ярська. Важливе місце у вітчизняному дискурсі проблем інклюзії особистості у суспільні відносини належить роботам Л.С. Виготського, чийі ідеї щодо зв'язку соціальної активності, соціального

оточення та індивідуального розвитку людини заклали методологічні засади соціально-освітньої інтеграції дітей з особливими потребами.

Метою дослідження є вивчення процесу соціалізації дітей, виявлення труднощів соціалізації дітей з розладом аутистичного спектру, теоретичне обґрунтування, аналіз та перевірка ефективності методів та прийомів соціалізації дітей з розладом аутистичного спектру в умовах інклюзивного навчання за допомогою ігротерапії.

Завдання дослідження:

- теоретичний аналіз літератури з вивчення соціалізації в онтогенезі, дизонтогенезі у дітей;
- виявлення проблеми соціальної адаптації дітей з РАС;
- огляд методів та методик корекції соціалізації у дітей з розладом аутистичного спектру;
- аналіз моделі соціальної адаптації дітей з аутизмом за допомогою засобів ігрової терапії.

Об'єкт дослідження – соціальна адаптація дітей із аутизмом.

Предмет дослідження – підхід до соціальної адаптації дітей з аутизмом методами ігрової терапії.

В ході дослідження використовувались наступні **методи**: вивчення та аналіз літератури з проблеми дослідження; спостереження; спеціальні соціально-психологічні методи; бесіда з педагогами освітньої організації та батьками учнів; порівняння; аналіз та синтез отриманих даних.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у визначенні значимості ігрової терапії у процесі становлення соціалізації та адаптації дітей із розладом аутистичного спектра у суспільстві.

Практична значимість дослідження полягає у впровадженні в систему діяльності установи ігрових засобів соціалізації, проаналізованих в ході дослідження. Це дозволить підвищити рівень соціальної адаптації дітей з аутизмом, що послужить основою їх успішної інтеграції в суспільство.

У першому розділі роботи ми надали теоретичне обґрунтування проблеми соціалізації дітей з РАС. Проаналізували соціалізацію як психологічне явище з

точки зору становлення психіки людини та розглянули порушення соціалізації в умовах дизонтогенезу на прикладі РАС. Дійшли до висновку, що розлад аутистичного спектру – це психічний розлад, що виникає внаслідок ураження головного мозку або центральної нервової системи, що характеризується відхиленнями в соціальній взаємодії, поведінці, розладі комунікативних засобів, незначними інтересами та діями, що повторюються. Соціальна адаптація дитини з РАС відбувається досить важко. Батькам такої дитини та фахівцям, що з нею працюють, доводиться долати численні труднощі на шляху взаємодії дитини з навколишнім світом (причому для кожної дитини це свої труднощі): страх, уникнення контакту, негативізм, стереотипна та самоагресивна поведінка. Якщо не проводити з дитиною спеціальної корекційної роботи (психологічної, педагогічної, медичної), то вона все більше віддалятиметься від людей та від суспільства.

Другий розділ роботи присвячений вивченню та освітленню ізраїльського досвіду шкільної інклюзивної освіти та адаптації дітей за допомогою групової ігротерапії. Надано діагностику та стан інклюзивної освіти в Ізраїлі, проаналізовано систему інклюзивної освіти в школах. Також описали методи та прийоми адаптації ізраїльських дітей з РАС на прикладі відвідування корекційних занять місцевої школи. Стосовно корекційних групових занять з ігротерапії можна відмітити позитивну динаміку – помітно зниження інтенсивності істерик у дітей, запальності, дратівливості, збільшення обсягу уваги, підвищення якості фокусування уваги, появи стійких мотивів до певних ігор, у тому числі пізнавальних, які діти обирали самі, підвищення самооцінки, а також формування довіри до вчителів. У цілому діти відчували себе більш впевнено, у них знизився рівень напруги, властивий на початку роботи.

В ході вивчення цього питання було помічено велику різницю в підході до аутизму в цілому та до організації інклюзивного навчання в Україні та в Ізраїлі, а саме: спеціальний закон про аутизм, більша кількість нозологій (в Ізраїлі їх 13, а у нас – лише 8), наявність спеціальних шкіл для особливих дітей та тьюторів для дитини в інклюзії. Таким чином, дійшли до висновку, що дитина з обмеженими можливостями в Ізраїлі завдяки активно працюючій інклюзивній

програмі не тільки не відчуває себе обділеною, а й стає активним членом суспільства. Про неї дбають не тільки держава та її батьки, а й однокласники, друзі, співробітники освітнього закладу, волонтери. Більш того, завдяки ранній діагностиці більшість захворювань вдається успішно коригувати у дитячому віці. Система ізраїльської освіти побудована таким чином, що дає кожній дитині можливість отримати всі необхідні для інтеграції у сучасне суспільство знання у зручному йому режимі та форматі. Все це стало можливим завдяки закріпленню інклюзивної освіти на законодавчому рівні, завдяки активній підтримці уряду, праці та розуміння кожного з членів суспільства. Різноманітність методик дає змогу кожному педагогу легко знайти підхід до дитини.

Имя пользователя:
Анастасія Варениченко

ID проверки:
1013040020

Дата проверки:
27.11.2022 18:04:35 CET

Тип проверки:
Doc vs Internet

Дата отчета:
27.11.2022 18:05:26 CET

ID пользователя:
100007156

Название файла: Перевірка_Демішева

Количество страниц: 47 Количество слов: 10736 Количество символов: 80776 Размер файла: 132.23 KB ID файла: 1012817428

6.16% Совпадения

Наибольшее совпадение: 1.95% с Интернет-источником (<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5500/1/%D0%>).

6.16% Источники из Интернета

58

Страница 49

Поиск совпадений с Библиотекой не производился

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замененные символы

13